

Armsad Eesti hariduselu edendajad!

Mul on suur rõõm seista täna siin Jõhvi kontserdimajas ja õige pea anda koos õnnitlustega kätte tunnustused meie pühendunud õpetajatele, koolijuhtidele, huvijuhtidele ja õppejõududele.

Minult on kordi ja kordi küsitud, kuidas on võimalik nii väikese rahvagrupina ehitada üles haridussüsteem, mis on maailma parim. Ilma igasuguse valehäbita kinnitan kolleegidele ja uudishimulikele ajakirjanikele üle maailma - tõepoolest, meie haridussüsteem on maailma parim. Kuigi me teame ise, et meil on ka mitmeid muresid, näiteks aina suurenev sotsiaal-majanduslik lõhe, mis võib võrdseid võimalusi eesmärgiks seadvat haridussüsteemi nõrgestada, siis meie haridust hoiab tipus üks eriline põhjus, mis tuleneb meie ajaloost. Kui Ameerika riigi rajajad olid kaupmehed, natuke ka õnneotsijad, juristid ja ärimehed, siis Eesti rahvusliku eneseteadvuse kujundasid õpetajad ja koolmeistrid. Johan Voldemar Jannsen, Carl Rober Jakobson, Jakob Hurt – nad olid kõik õpetajad Pärnus, Tormas, Kuressaares ja Tartus. Juba meie esimene „teaduste akadeemia“ – kui lubate nii kutsuda enam kui 150 aastat tagasi asutatud Eesti Kirjameeste Seltsi, mis koondas tollaseid ärksamaid eesti vaimuinimesi – koosnes ju peaaesjalikult koolmeistritest. Nende õpetuse seeme on suuresti sünnitanud Eesti riigi. Nii nagu teie õpetuse seemned kasvatavad seda riiki tulevikus edasi. Eesti rahvusliku eneseteadvuse edasikandjad nõukogude okupatsiooni ajal olid õpetajad. Eesti taasiseseisvumise mõtte edasikandjad ja aktiivsed edendajad olid õpetajad, ajakirjanikud ja loometööga tegelevad inimesed.

Eesti tee vabadusele on alati käinud läbi hariduse. Ja see ei ole universaalne tee kõikidel rahvastel ja riikidel. See on unikaalne Eesti tee. Eesti riik on hariduse nägu nii sünnilt kui arengukäigult, tema geenideks on „vaimult suureks saamise“ paleus, tema näojoonteks meie praegune kool, sealhulgas ka rahvusvaheline edu. Jakob Hurt ilmselt noogutaks rahulolevalt, sest arvult suureks ei ole me saanud, küll aga vaimult.

Head kolleegid! Seal, kus ma töötan, Tartus haridusministeeriumi maja ees seisab Eesti esimese haridusministri Peeter Põllu pronkskuju. Selle rahvuslikule haridusele aluse pannud mehe sünnikoht jääb siit, kus me praegu oleme, vaid mõne kilomeetri kaugusele. Siinsamas, Puru koolimajas veetis ta oma esimesed eluaastad ja sai esimese hariduse. Tsiteerin Peeter Põldu Postimehest [tsitaat]:

„Kui õppekeelest rääkida, siis võib ... kooli sõna täies mõttes ainult eesti õppekeelele ette kujutada.“ [tsitaadi lõpp]

See oli 1909. aastal, Peeter Põllu artikkel kandis pealkirja „Meie koolide õppekeelest ja õpetajatest“. Kuid tsitaat ja sama pealkirjaga artikkel võiks sama hästi pärineda ka 2024. aasta Postimehest.

Tõepoolest, 115 aastat hiljem oleme lõpuks nii kaugele jõudnud. See on olnud suur töö ja eks paljudele meie senistele venekeelsetele koolidele ka vaev. Aga oleme hakkama saanud, esimene kuu uue süsteemiga on saanud mööda. Me oleme asunud teele.

Eestikeelsele õppele üleminek toob kaasa ühtse eesti kooli, see juhtub aeglaselt, kuid kui praegu kooliteed alustanud lapsed on jõudnud abituriumi, võime sellest juba kõnelda, kuna sellest hetkest

peale toimub õpetus eesti keeles kõikides koolides ja klassides. Suur tänu reformiga kaasa tulnud õpetajatele, koolijuhtidele ja omavalitsustele!

Nagu eestikeelsele õppele üleminekustki näha, võtavad protsessid hariduselus aega. Muudatusi tehes tuleb arvestada, et vilja hakkavad need kandma aastate pärast. Seepärast tuleb püüda teha vajalikke otsuseid juba praegu, et vältida probleemide kuhjumist kümne aasta pärast. Alati jääb vajadus käia ajaga kaasas ja püüda olla sellest ees: koolides tuleb teha arukalt kaalutletud otsuseid, kuidas lõimida õppetöösse nutiseadmed, tormiliselt arenev tehisaru ja tehnilised uuendused. Samas kooliõpetuse põhiosatäitjad – õpilased ja õpetajad jäävad.

Ja jäävad alati noored, kes hariduse poole püüdlevad. Ma soovin siinkohal eriti tänada klassijuhatajaid, kes on oma õpilaste sidujad, inspireerijad, eeskuju ja vaimne tugi. Nende töö omab tugevat mõju laste õpiteedele.

Lõpetan veel ühe osundusega jõhvilaselt Peeter Põllult: „iga inimene hariduse peab saama, mis tema ande ja kalduvuste laadile vastab.“

Sellise hariduse andmise eest teile kõigile tänu avaldades!